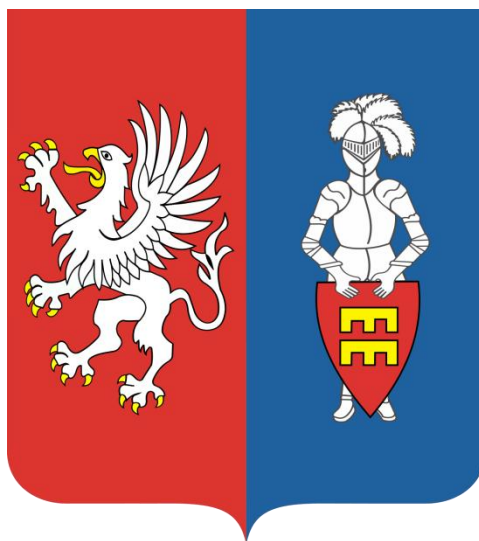

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

DLA GMINY ZABIERZÓW

NA LATA 2017 – 2019

ZABIERZÓW 2016

Zakres opracowania:

1.	Wprowadzenie	3
2.	Charakterystyka warunków funkcjonowania rodzin objętych pomocą	5
3.	Charakterystyka i struktura rodzin objętych pomocą	6
4.	Zasoby instytucjonalne wspomagające funkcjonowanie rodzin	10
5.	Cele i zdania Gminnego Programy Wsparcia Rodzin	12
6.	Siatka celów i zadań	16
7.	Monitoring i ewaluacja GPWR	21
8.	Plan monitoringu i ewaluacji	22

1. Wprowadzenie

Badania i analizy społeczne dotyczące zagadnień funkcjonowania rodziny niezmiennie ukazują ogromne znaczenie tej podstawowej komórki społecznej, jako środowiska wychowania, rozwoju, socjalizacji oraz kształtowania systemu norm i wartości członków społeczeństwa. Zatem z punktu widzenia rozwoju społecznego, jak również rozwoju społeczności lokalnych, troska o warunki prawidłowego wypełniania przez rodzinę swoich funkcji, wydaje się kluczowym zadaniem w ramach polityki społecznej samorządu.

Ustawa o pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ nakładają na gminy obowiązki wspierania rodzin, poprzez podejmowanie planowych działań, mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do samodzielnego wypełniania przypisanych jej ról. Przy czym pamiętać należy, iż podstawową zasadą polskiego systemu pomocy społecznej, w ramach którego następuje realizacja zadań pomocowych wobec rodziny jest zasada subsydiarności. Zakłada ona, iż pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu ich własnych zasobów i możliwości, zaś osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej. Istotą proponowanych rozwiązań wprowadzonych ustawą o *wspieraniu rodziny* (...) jest założenie stworzenia spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną je wychowującą, w przypadku stwierdzenia trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji. Program kompleksowego wsparcia oraz integracji rodziny powinien być wdrażany w oparciu o zasady kontaktu w domu, dobrowolności uczestnictwa, towarzyszenia rodzinie w podejmowaniu decyzji i bezpośrednio wspieranie rodziny w warunkach środowiskowych (w społeczności lokalnej).

Beneficjentami **Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019** (zwanego dalej „Programem”) są rodziny i ich dzieci zamieszkujące na terenie gminy Zabierzów, przeżywające trudności w realizowaniu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych lub mające deficyty umiejętności oraz wiedzy, stanowiące ograniczenia w zakresie prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich. Jednakże budowa efektywnego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem powinna uwzględniać również wczesną profilaktykę rodziny - rozumianą jako praca nie tylko z rodziną, ale i ze środowiskiem społecznym - zmierzającą do wzmocnienia odpowiedzialności za dziecko. Działania podejmowane w ramach tego systemu powinny mieć zarówno charakter profilaktyczny, pomocowy

¹ ustawa o pomocy społecznej z 2004r.(t.j. Dz.U. z 2016r. Poz.930 z późn. zm.)
ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 2011r. (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 135 z póź. zm.)

jak i interwencyjny zapewniając rodzinie taki zakres wsparcia, aby w jego efekcie wyeliminowane zostały zagrożenia zaniedbań wychowawczo – opiekuńczych wobec dzieci w szczególności umieszczenia dziecka poza rodziną.

Zatem pomoc dla rodzin musi być rozumiana jako interdyscyplinarne działanie ze strony służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny w samorządzie zarówno gminnym jak i powiatowym. Efekty tych działań będą w dużej mierze zależne od jakości współpracy pomiędzy organizacjami, opartej na jasnym, długofalowym planie pracy z rodzinami, uwzględniającym podział ról i zadań dla wszystkich uczestników procesu wsparcia.

Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej nad dzieckiem. Mając na uwadze, iż piecza zastępcza z założenia powinna być rozwiązaniem, czasowym należy uwzględnić w systemie wsparcia rodziny ścisłą współpracę z organizatorem i koordynatorem pieczy, co pozwoliłoby przygotować warunki do jak najwcześniejszego powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Program wyznacza kierunki działań podejmowanych przez Gminę Zabierzów na rzecz:

- promowania modelu rodziny z dzieckiem i kształtowania pozytywnego wizerunku rodziny
- wzmocnienia rodziny w prawidłowym wypełnianiu jej funkcji zwłaszcza opiekuńczo - wychowawczej
- zapewnienia dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze edukacyjnym, rozwojowym i opiekuńczo-wychowawczym dla dzieci i młodzieży

Opracowanie gminnego **Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019** to z jednej strony wypełnienie obowiązku wynikającego z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z drugiej zaś stanowi systemowe, w skali gminy, opracowanie działań pomocowych, koordynacji zadań umożliwiających rozwój oraz szybkość interwencji przy jednoczesnym zapewnieniu dobrego przepływu informacji pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. „**Program**” jest dokumentem komplementarnym do:

- **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Zabierzów na lata 2017-2021**, zawierającym szczegółowe propozycje rozwiązań w ramach kierunku III strategicznego działania: „wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu ich funkcji opiekuńczych, wychowawczych i finansowych”. W szczególności celu szczegółowego III.1.: Organizowanie warunków dla prawidłowego wypełniania zadań opiekuńczo- wychowawczych w rodzinie;

- **Strategii Rozwoju Gminy Zabierzów na lata 2014-2020²** : cel strategiczny: oferowanie usług publicznych wysokiej jakości i wzmocnienie kapitału społecznego; cel operacyjny II.5 Integrująca polityka społeczna; kierunki interwencji: II.5.1 Rozwój polityki prorodzinnej.

2. Charakterystyka warunków funkcjonowania rodzin w gminie Zabierzów

Gmina Zabierzów na tle pozostałych 16 gmin wchodzących w skład powiatu krakowskiego posiada relatywnie dobre warunki życia dla rezydujących na jej terenie mieszkańców. Pod względem wielkości budżetu gmina Zabierzów zajmuje 3 lokatę w powiecie³. Wysoka pozycja gminy w rankingach gospodarczych i społecznych powiatu krakowskiego i województwa małopolskiego wynika z kilku czynników. O atrakcyjności gminy stanowią walory geograficzno - przyrodnicze, bliskie sąsiedztwo metropolii krakowskiej, rozbudowana infrastruktura drogowa, kanalizacyjna, gazowa, energetyczna. Walory te mają wpływ na sytuację gospodarczą gminy, jak również na rynek pracy. Liczba podmiotów gospodarczych⁴ w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym systematycznie rośnie, w roku 2014 wynosiła 1897 i jest wyższa niż przeciętna dla powiatu krakowskiego (1654), co potencjalnie przekłada się na podaż miejsc pracy. W roku 2015 stopa bezrobocia w gminie wynosiła 4,14% (w województwie – 8,3% w powiecie 6,5%)⁵.

W porównaniu z innymi gminami pod względem demograficznym społeczeństwo gminy Zabierzów jest relatywnie młode. Średni wiek mieszkańców wynosi **40,0 lat**; **62,9%** mieszkańców gminy Zabierzów jest w wieku produkcyjnym, **18,7%** w wieku przedprodukcyjnym, a **18,4%** mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Gmina Zabierzów ma **dodatni** przyrost naturalny wynoszący **46**, odpowiada to przyrostowi naturalnemu **1,8** na 1000 mieszkańców⁶. Wskaźnik obciążenia demograficznego – czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 59.

Również pod względem poziomu i warunków życia gmina wypada pozytywnie na tle statystyk powiatu i województwa. Warunki mieszkaniowe ludności gminy można ogólnie określić jako bardzo dobre. Ze względu na fakt, iż dominuje budownictwo jednorodzinne, ludność gminy zajmuje lokale o przeciętnej powierzchni użytkowej wynoszącej 108 m², co daje 7 lokatę w skali powiatu i 12 w

² Załącznik do Uchwały nr LI/457/14 Rady gminy Zabierzów z dnia 7 listopada 2014 r. źródło: <http://zabierzow.org.pl/wp-content/uploads/2014/12/Strategia-Rozwoju-Gminy-Zabierz%C3%B3w-na-lata-2014-2020.pdf>

³ tamże

⁴ http://krakow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_malopolskie/portrety_gmin/powiat_krakowski/

⁵ <http://wup-krakow.pl/malopolski-rynek-pracy/rynek-pracy-w-liczbach>

⁶ http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Zabierzow

województwie. Wysoki odsetek mieszkańców korzysta z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej – pod tym względem gmina zajmuje odpowiednio 2; 1 i 4 lokatę w powiecie.

W trakcie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań⁷ przeprowadzonego w 2011 roku ustalono, że na terenie gminy Zabierzów funkcjonowało 4547 gospodarstw domowych, definiowanych jako zespół osób mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się bez względu na stopień pokrewieństwa. Rodzin bez dzieci do 24 lat na utrzymaniu było 1161, natomiast rodzin z dziećmi do 24 roku życia - 3386. Spośród rodzin z dziećmi największą grupę stanowiły te z jednym dzieckiem (1568), następnie z dwoma (1288), trzema (396) i czterema dziećmi (90). 44 rodziny miały piątkę i więcej dzieci. W 2011 roku przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 rodzinę wynosiła 1,75.

3. Charakterystyka i struktura rodzin objętych pomocą

Na tle powiatu krakowskiego⁸, gdzie średnio 4,29% ogółu mieszkańców wymaga wsparcia, gmina Zabierzów, wypada najkorzystniej pod względem liczby osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2015r. wynosił ok 2%, co oznacza, że z ogólnej liczby mieszkańców niespełna 510 osób, funkcjonujących w 230 rodzinach otrzymało wsparcie.

W odniesieniu do ogólnej liczby rodzin objętych pomocą rodziny niepełne stanowiły 44,64%, rodziny wielodzietne 33,93%, rodziny rencistów i emerytów 13,75%.

Dominującą przyczyną ubiegania się o wsparcie, od kilku lat, pozostaje ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność a więc można powiedzieć – przyczyny obiektywne. Bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego to w dalszej kolejności występujące powody, mające wpływ na stopień samodzielności w funkcjonowaniu osób i rodzin.

W ostatnich latach ogólna liczba korzystających z pomocy nieznacznie się zmniejszyła, jak również zmieniła się struktura rodzin korzystających ze względu na przyczynę. Wśród korzystających więcej jest rodzin, gdzie dominującym problemem jest bezrobocie, długotrwała choroba i niepełnosprawność, zaś spadła liczba rodzin dotkniętych przemocą oraz tych, które nie radziły sobie w prowadzeniu gospodarstwa domowego i sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Należy zauważyć, iż rodziny te objęte są wsparciem asystenta rodziny, co może mieć przełożenie na powyższe statystyki.

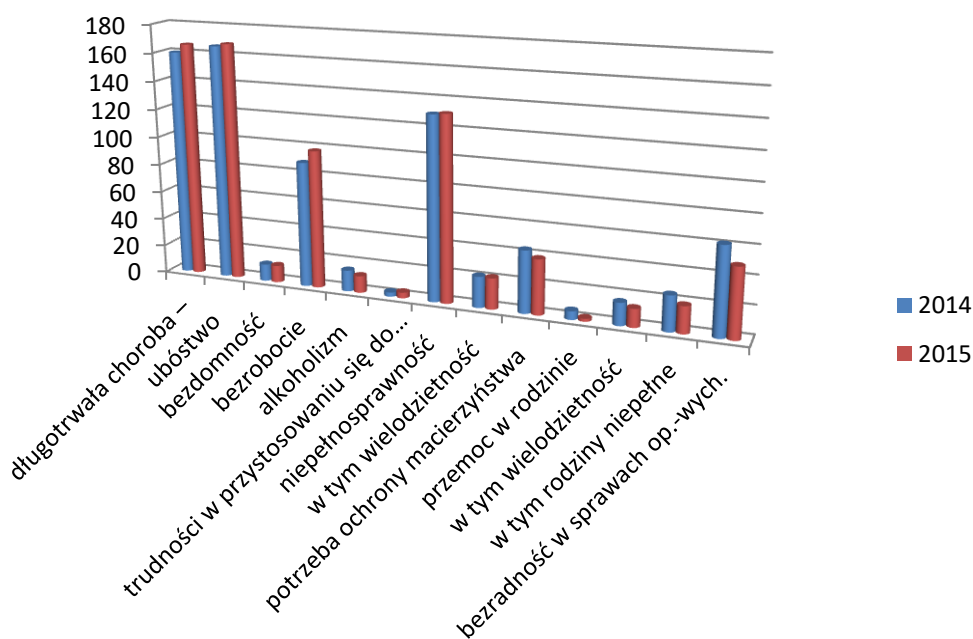
⁷ Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. Ludność w województwie małopolskim. Stan i struktura demograficzno-społeczna. US w Krakowie, 2013

⁸ http://krakow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_malopolskie/portrety_gmin/powiat_krakowski/zabierzow.pdf oraz <http://obserwator.rops.krakow.pl/portraitcommune/data>

Problemy społeczne/ powód trudnej sytuacji życiowej		2014	2015
		Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo		166	168
Sieroctwo		0	0
Bezdomność		12	12
Potrzeba ochrony macierzyństwa		44	39
	Wielodzietność	22	22
Bezrobocie		89	98
Niepełnosprawność		130	131
Długotrwała lub ciężka choroba		160	166
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego /ogółem/		62	49
	Rodziny niepełne	25	19
	Rodziny wielodzietne	16	13
Przemoc w rodzinie		6	2
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi		0	0
Alkoholizm		15	12
Narkomania		0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		3	4
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą		0	0
Zdarzenie losowe		0	4
Sytuacja kryzysowa		0	1
Klęska żywiołowa lub ekologiczna		0	0

Tabela 1. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej. Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-03 za rok 2014 i 2015.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wg przyczyn

Wykres 1. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej. Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-03 za rok 2014 i 2015.

Analiza sytuacji rodzin objętych pomocą pozwala wyróżnić obszary problemowe wymagające wsparcia, wśród nich występują:

- trudności w prawidłowym realizowaniu przez rodzinę funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wynikające z niskich kompetencji rodzicielskich lub trudności związanych z zaburzeniami w zachowaniu, lub niedostosowaniem społecznym niektórych dzieci i młodzieży;
- duża liczba czynników ryzyka występujących w rodzinach, co negatywnie wpływa na obraz prawidłowo funkcjonującej rodziny z perspektywy dzieci i młodzieży. Wśród czynników ryzyka są: uzależnienia, przemoc w rodzinie, bezrobocie;
- trudności rodzin w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych wynikające z niskich dochodów, związane przede wszystkim: z wychowaniem dzieci w rodzinach niepełnych, z bezrobociem jednego lub więcej członków rodziny, z niepełnosprawności członka rodziny;

Kategoria	2014	2015	Powiat 2014
Liczba beneficjentów ogółem (w %)	1,96	2,01	4,29
rodziny niepełne w liczbie rodzin objętych pomocą	44,64	11,0	37,68
rodziny wielodzietne w liczbie rodzin objętych pomocą	33,9	7,0	36,9
Rodziny rencistów i emerytów w liczbie rodzin objętych pomocą	13,75	15,9	16,2
Osoby objęte dożywianiem na 1000 ludności:	12	11,1	17

Tabela 2: Mieszkańcy gminy Zabierzów korzystający z pomocy społecznej.
Opracowanie własne na podstawie danych ROPS w Krakowie⁹ i sprawozdania MPiPS 03 GOPS

Rodziny, które mimo udzielonego wsparcia nie radzą sobie w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych zostają objęte specjalistyczną usługą, jaką jest praca asystenta rodziny. W przypadku znacznych zaniedbań i nie wywiązywaniu się z tej roli dzieci mogą być kierowane do pieczy zastępczej. W roku 2016¹⁰ z usług asystenta rodziny korzystało 17 rodzin. W 11 rodzinach wsparcie było realizowane także w roku 2015. Główne trudności wykazywane w diagnozie rodzin, z którymi pracował asystent to:

- niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze,
- niezaradność życiowa, trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- problemy zdrowotne w tym uzależnienia od alkoholu, niepełnosprawność członków rodziny, przewlekłe choroby,
- problemy emocjonalne,
- niski poziom kompetencji społecznych,
- niewłaściwe relacje i więzi rodzinne zwłaszcza w rodzinach niepełnych,
- bezrobocie członków rodziny i ubóstwo,

Biorąc pod uwagę ciągłość pracy asystenta (w 2015 roku) średni czas pracy asystenta w rodzinach wyniósł w roku 2016: 7 miesięcy, przy czym:

- W 10 rodzinach czas pracy wynosił do 12 miesięcy
- W 7 rodzinach asystent pracował powyżej roku

W roku 2016 została zakończona praca w 8 rodzinach:

- Ze względu na osiągnięcie celu w 7 środowiskach
- Ze względu na zaprzestanie współpracy przez członków rodziny w 1 środowisku

⁹ <http://obserwator.rops.krakow.pl/portraitcommune/data>

¹⁰ Źródło: sprawozdanie GOPS z realizacji zadań z ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej

Zadania związane z realizacją Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są realizowane w Ośrodku Pomocy Społecznej przez zespół do spraw asysty rodzinnej powołany zarządzeniem kierownika nr GOPS.SP.021.1.1.2016 z dnia 4 lutego stycznia 2016 r. W roku 2016 GOPS zatrudniał łącznie 5 osób na stanowisku asystenta rodziny.

W 2014 r. GOPS w Zabierzowie współfinansował pobyt 18 dzieci w pieczy zastępczej w okresie od stycznia do grudnia na łączną kwotę: 138.595,62 zł. W roku 2014 troje dzieci powróciło do rodziny biologicznej. W roku 2015 GOPS w Zabierzowie współfinansował pobyt 12 dzieci w pieczy zastępczej na łączną kwotę 202 624 zł.

W 2015 r. 16 dzieci z 8 rodzin umieszczonych zostało w instytucjonalnej pieczy zastępczej, zaś w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 9 dzieci z 6 rodzin.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabierzowie w ramach wspierania rodzin dysfunkcyjnych zapewnił rodzinom dostęp do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego i mediacji rodzinnych. W 2014 roku udzielono łącznie 240 porad prawnych oraz 234 konsultacje psychologiczne. W 14 przypadkach podjęto działania w celu przeprowadzenia mediacji rodzinnych. Ostatecznie przeprowadzono 4 postępowania mediacyjne, które zakończyły się: zawarciem ugody (2 przypadki) oraz zakończeniem postępowania bez zawarcia ugody z powodu zbyt rozbieżnych stanowisk stron (2 przypadki)¹¹.

Kategoria	2014	2015	Wydatki 2015
Liczba dzieci w pieczy zastępczej	18	12	202 624
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej		16	
Liczba rodzin, których dzieci umieszczono w instytucjonalnej pieczy zastępczej		8	
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej		9	
Liczba rodzin, których dzieci umieszczono w rodzinnej pieczy zastępczej		6	

Tabela 3: Rodziny i dzieci w pieczy zastępczej. Opracowanie własne na podstawie sprawozdania GOPS z realizacji ustawy

4. Zasoby instytucjonalne wspomagające funkcjonowanie rodzin

Rodziny z dziećmi uzyskują wsparcie w realizowaniu swojej funkcji opiekuńczo – wychowawczej dzięki usługom placówek opiekuńczych, edukacyjnych i oświatowych. Na terenie gminy funkcjonują 2

¹¹ Sprawozdanie GOPS z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i organizacji pieczy zastępczej za rok 2014

żłobki zapewniające miejsca 78 dzieciom, 19 przedszkoli (1094 miejsc), 12 szkół podstawowych ogółem i 4 gimnazja, gminny ośrodek kultury, Biblioteka gminna. Jak wynika ze sprawozdań potrzeby opiekuńcze dzieci są całkowicie pokryte – w 2015r. nie odmówiono przyjęcia dziecka z powodu braku miejsc w tego typu placówkach. Jednostka specjalistyczna, jaką jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna świadczy fachową pomoc dla rodzin i osób przeżywających różnego rodzaju kłopoty i kryzysy. Działający przy GOPS na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Zespół Interdyscyplinarny skupia specjalistów z różnych obszarów w celu pomocy rodzinom uwikłanych w przemoc na bazie wspólnie opracowanego planu pomocy. Rodziny dotknięte problemem alkoholowym mogą korzystać z usług Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przy której działa punkt konsultacyjno-informacyjny oraz specjaliści terapii uzależnień. Przedstawiciele Komisji biorą również udział w pracach grup roboczych powołanych w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych w sytuacjach powiązania występowania przemocy z uzależnieniem od alkoholu. Dzieci z tych rodzin mogą uczestniczyć w zajęciach w świetlicach środowiskowych działających lokalnie w wielu miejscowościach gminy – 21 świetlic realizuje zadania opiekuńcze z programem wychowawczym a 15 zadania rozwojowe głównie sportowe.

Z kolei osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z ośrodka wsparcia – Środowiskowy Dom Samopomocy, który jest prowadzony przez organizację pozarządową i zapewnia 35 miejsc. Ponadto Warsztaty Terapii Zajęciowej mogą zapewnić aktywizację społeczną i przyuczania do aktywności zawodowej 90 osobom niepełnosprawnym.

Rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej i materialnej pomoc udzielana jest w sposób kompleksowy przy wykorzystaniu zasobów wszystkich jednostek, których zadaniem statutowym są działania ukierunkowane na pracę z rodzinami i osobami wymagającymi wsparcia. Jednostki te to sądy, kuratorzy sądowi i społeczni policja, służba zdrowia, przedstawiciele jednostek pomocniczych gminy – sołtysi. Współpraca polega na wymianie informacji, niezbędnych do pełnego rozpoznania przyczyn i rozmiarów występujących problemów, wspólnym podejmowaniu interwencji, świadczeniu usług zgodnych ze swoim zakresem kompetencji.

5. Cele i zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny:

Cel główny:

Poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem oraz osiągnięcie przez nie samodzielności w zaspokajaniu potrzeb swoich członków.

cel szczegółowy I:

Wzrost kompetencji rodzin w realizowaniu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

cel szczegółowy II:

Wzrost świadomości rodziców w zakresie planowania i kształtowania warunków życia dla założonej przez siebie rodziny.

cel szczegółowy III:

Łatwy dostęp do usług i świadczeń zapobiegających marginalizacji i degradacji społecznej rodzin.

cel szczegółowy IV:

Wzrost skuteczności w działaniach służących integracji i reintegracji rodzin objętych systemem pieczy zastępczej

cel szczegółowy V:

Sprawnie działający system opieki nad dzieckiem i rodziną wymagającą wsparcia.

Cel główny:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem oraz osiągnięcie przez nie samodzielności w zaspokajaniu potrzeb swoich członków.

Cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I:

Wzrost kompetencji rodzin w realizowaniu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Zadania:

1. Wspieranie rodziców w wypełnianiu ich zadań opiekuńczych wobec dzieci do lat 6.
2. Wspieranie rodziców w oddziaływaniach wychowawczych poprzez umożliwianie korzystania z oferty zajęć edukacyjno-rozwojowych w placówkach pomocy społecznej, oświaty, kultury i sportu.
3. Motywowanie rodziców do aktywnej współpracy z instytucjami zaangażowanymi w wychowanie i edukację swoich dzieci.
4. Obejmowanie rodzin niewydolnych wychowawczo planową, systematyczną pomocą w ramach usług asystenta rodziny.
5. Pomoc w podnoszeniu praktycznych umiejętności rodziców w prowadzeniu gospodarstwa domowego i zarządzaniu budżetem domowym.
6. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności rodziców w zaspokajaniu potrzeb bytowych i zdrowotnych swoich dzieci.

Cel szczegółowy II:

Wzrost świadomości rodziców w zakresie planowania i kształtowania warunków życia dla założonej przez siebie rodziny.

Zadania:

1. Prowadzenie warsztatów i spotkań edukacyjnych dla rodziców we współpracy z placówkami oświatowymi, służby zdrowia, organizacjami pozarządowymi i parafiami.
2. Realizacja programów polityki zdrowotnej skierowanej do dzieci.
3. Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla rodzin, m.in. poprzez wykorzystanie technik informatycznych.
4. Promocja i ułatwianie dostępu do programów pomocowych kierowanych do rodzin, opracowanych i finansowanych przez władze rządowe lub samorządu województwa i powiatu.
5. Wspieranie samoorganizacji rodzin w ramach grup wsparcia lub grup samopomocowych.

Cel szczegółowy III:

Łatwy dostęp do usług i świadczeń zapobiegających marginalizacji i degradacji społecznej rodzin.

Zadania:

1. Prowadzenie placówek dziennego wsparcia dla dzieci i młodzieży oferujących programy zajęć rozwojowych, edukacyjnych i rekreacyjnych oraz socjoterapeutycznych.
2. Organizowanie usług w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
3. Inicjowanie współpracy interdyscyplinarnej dla rozwiązywania problemów rodzin stanowiących bariery w prawidłowym wypełnianiu funkcji i ról rodzicielskich.
4. Udzielanie pomocy materialnej, rzeczowej i finansowej na zasadach wynikających z obowiązujących przepisów prawa.
5. Zapewnienie rodzinom dostępu do pomocy prawnej w szczególności z zakresu prawa rodzinnego.
6. Obejmowanie pomocą doradczą i specjalistyczną rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym oraz rodziny wielodzietne.
7. Obejmowanie pomocą doradczą i specjalistyczną rodziny, w których występuje przemoc i alkoholizm na zasadach wynikających z gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz gminnego programu profilaktyki i przeciwdziałania problemom alkoholowym.

Cel szczegółowy IV:

Wzrost skuteczności w działaniach służących integracji i reintegracji rodzin objętych systemem pieczy zastępczej

Zadania:

1. Współpraca z organizatorem i koordynatorem pieczy zastępczej w zakresie przygotowania i organizowania warunków powrotu dziecka do rodziny biologicznej.
2. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
3. Współfinansowanie pobytu dziecka skierowanego do pieczy zastępczej lub ośrodka preadopcyjnego.
4. Prowadzenie monitoringu i ewaluacji sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Cel szczegółowy V:

Sprawnie działający system opieki nad dzieckiem i rodziną wymagającą wsparcia.

1. Budowanie sieci wsparcia instytucjonalnego oraz uzgadnianie procedur wspólnego postępowania na bazie istniejących zasobów ludzkich i instytucjonalnych.
2. Podejmowanie współpracy interdyscyplinarnej ze służbami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz osiągnięcia celów pomocowych rodziny.
3. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i innych pracowników jednostek organizacyjnych zaangażowanych w realizację procesu pomagania rodzinom.

6. Siatka celów i zadań:

Cel główny: Prawidłowo funkcjonujące rodziny osiągające samodzielność w zaspokajaniu potrzeb swoich członków.						
Cel szcz. I	Zadania	Sposób i formy realizacji	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
Wzrost kompetencji rodzin w realizowaniu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	1. Wsparcie rodziców w wypełnianiu zadań opiekuńczych wobec dzieci do lat 6.	Zapewnianie adekwatnej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach na terenie gminy.	Gmina NGO Partnerzy prywatni	Liczba dzieci w wieku do lat 3 korzystających z usług opiekuńczych żłobka Liczba dzieci w wieku do lat 3 korzystających z usług opiekuńczych przedszkola	Praca ciągła	budżet gminy
	2. Wsparcie rodziców w oddziaływaniach wychowawczych poprzez umożliwianie dzieciom korzystania z oferty zajęć edukacyjno-rozwojowych w placówkach pomocy społecznej, oświaty, kultury i sportu.	Prowadzenie świetlic pozaszkolnych, placówek wsparcia dziennego, Organizowanie konkursów, rozgrywek, imprez okolicznościowych i sportowych z udziałem dzieci i rodziców,	Gmina GOPS NGO	Liczba miejsc w placówkach Liczba placówek	Praca ciągła	Budżet gminy dotacja wojewody dotacje zewnętrzne
	3. Motywowanie rodziców do aktywnej współpracy z instytucjami zaangażowanymi w wychowanie i edukację swoich dzieci.	praca socjalna usługa asystenta rodziny praca pedagogiczna i wychowawcza szkoły	szkoły GOPS	Liczba rodzin objętych wsparciem GOPS	Praca ciągła	budżet gminy
	4. Obejmowanie rodzin niewydolnych wychowawczo planową, systematyczną pomocą w ramach usług asystenta rodziny.	usługa asystenta rodziny - realizacja planu pracy z rodziną	GOPS Szkoły PPP	Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	Zgodnie z planem pracy z rodziną	budżet gminy
	5. Pomoc w podnoszeniu praktycznych umiejętności rodziców w prowadzeniu gospodarstwa domowego i zarządzaniu budżetem domowym.	usługa asystenta rodziny – realizacja planu pracy z rodziną praca socjalna	GOPS	Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	Zgodnie z planem pracy z rodziną	Budżet gminy dotacje zewnętrzne
	6. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności rodziców w zaspokajaniu potrzeb bytowych i zdrowotnych swoich dzieci.	usługa asystenta rodziny – realizacja planu pracy z rodziną oddziaływania wychowawcze szkoły inicjatywy lokalne i środowiskowe	GOPS Szkoły NGO	Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	Zgodnie z planem pracy z rodziną	Budżet gminy dotacje zewnętrzne

Cel szcz. II.	Zadania	Sposób i formy realizacji	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
Wzrost świadomości rodziców w zakresie planowania i kształtowania warunków życia dla założonej przez siebie rodziny.	1. Prowadzenie warsztatów i spotkań edukacyjnych dla rodziców we współpracy z placówkami oświatowymi, służby zdrowia, organizacjami pozarządowymi i parafiami.	Organizacja zajęć i warsztatów edukacyjnych z zakresu przygotowania do rodzicielstwa; Organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców (szkoła dla rodziców);	Szkoły GOPS PPP NGO parafie	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia Liczba godzin zajęć edukacyjnych	Wg przyjętego harmonogramu realizacji	Budżet gminy dotacje zewnętrzne
	2. Inicjowanie współpracy interdyscyplinarnej dla rozwiązywania problemów rodzin stanowiących bariery w prawidłowym wypełnianiu funkcji i ról rodzicielskich.	Organizowanie spotkań zespołów: interdyscyplinarnego, roboczych, ds. asysty; Uzgadnianie i realizowanie wspólnie z rodzinami planów pracy	GOPS SĄD (kuratorzy) Policja Szkoły Placówki służby zdrowia	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy dotacje zewnętrzne
	3. Realizacja programów polityki zdrowotnej skierowanej do dzieci.	Bilanse zdrowia, Szczepienia ochronne Programy profilaktyki zdrowia	Placówki służby zdrowia Szkoły NGO	Liczba dzieci objętych badaniami Liczba programów	Wg harmonogramu badań	NFZ Budżet gminy Dotacje zewnętrzne
	4. Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla rodzin, m.in. poprzez wykorzystanie technik informatycznych.	Prowadzenie portalu www.rodzina.zabierzow.org.pl Przygotowywanie artykułów lub innych materiałów informacyjnych do gminnych środków przekazu (strony internetowe, biuletyny, ulotki, broszury itd.) Organizacja kampanii informacyjnych	Jednostki organizacyjne gmina w tym GOPS	Liczba wydawnictw i artykułów	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne
	5. Promocja i ułatwianie dostępu do programów pomocowych kierowanych do rodzin, opracowanych i finansowanych przez władze rządowe lub samorządu województwa i powiatu.	Realizacja programu „Zabierzowska Karta Dużej Rodziny” Program Dożywiania	Jednostki organizacyjne gmina w tym GOPS MRPiPS Samorząd województwa Powiat	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne
	6. Wspieranie samoorganizacji rodzin w ramach grup wsparcia lub grup samopomocowych.	Spotkania grup wsparcia/ samopomocowych Organizacja pikników, festynów, inicjatyw środowiskowych	GOPS NGO	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne

Cel szcz.III.	Zadania	Sposób i formy realizacji	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
Łatwy dostęp do usług i świadczeń zapobiegających marginalizacji i degradacji społecznej rodzin.	1. Prowadzenie placówek dziennego wsparcia dla dzieci i młodzieży oferujących programy zajęć rozwojowych, edukacyjnych i rekreacyjnych oraz socjoterapeutycznych.	Organizacja zajęć tematycznych i aktywizujących dla dzieci i młodzieży w czasie wolnym od zajęć szkolnych Realizacja zajęć edukacyjnych i opiekuńczych w świetlicach środowiskowych	Gmina GOPS NGO	Liczba dzieci objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne
	2. Organizowanie usług w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i wsparcia w realizacji obowiązku szkolnego.	Prowadzenie poradnictwa rodzinnego oraz terapii Organizowanie wolontaryjnej pomocy dzieciom w nauce Udzielanie pomocy finansowej na pokrycie kosztów nauki w szkole (stypendia i zasiłki, zakup podręczników, obiady w szkole dla dzieci,	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna Szkoły GOPS NGO	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia Liczba dzieci objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne
	3. Udzielanie pomocy materialnej, rzeczowej i finansowej na zasadach wynikających z obowiązujących przepisów prawa.	Realizacja świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej Pomoc w zakresie dożywiania w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności	GOPS	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne
	4. Zapewnienie rodzinom dostępu do pomocy prawnej w szczególności z zakresu prawa rodzinnego.	Prowadzenie poradnictwa prawnego	GOPS Punkty porad obywatelskich	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne
	5. Obejmowanie pomocą doradczą i specjalistyczną rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym oraz rodziny wielodzietne.	Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych Usługa asystenta rodziny	PPP Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności NGO	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne PFRON
	6. Obejmowanie pomocą doradczą i specjalistyczną rodziny, w których występuje przemoc i alkoholizm na zasadach wynikających z gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz gminnego programu profilaktyki i przeciwdziałania problemom alkoholowym.	Prowadzenie poradnictwa rodzinnego oraz terapii	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna GKRPA ZI i zespoły robocze Szkoły GOPS	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Praca ciągła w zależności od potrzeb	Budżet gminy Dotacje zewnętrzne

Cel szcz.IV.	Zadania	Sposób realizacji	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
Wzrost skuteczności w działaniach służących integracji i reintegracji rodzin objętych systemem pieczy zastępczej	1. Współpraca z organizatorem i koordynatorem pieczy zastępczej w zakresie przygotowania i organizowania warunków powrotu dziecka do rodziny biologicznej.	Wymiana informacji, Konsultacje ws realizacji planu pracy z rodziną Usługa asystenta rodziny	Koordynator pieczy zastępczej Organizator pieczy zastępczej GOPS	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Działania ciągłe w zależności od potrzeb	Budżet gminy Budżet powiatu
	2. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.	Promowanie idei rodziny wspierającej Prowadzenie działań informacyjnych i szkoleniowych	GOPS Powiat	Liczba pozyskanych rodzin do współpracy	Działania ciągłe w zależności od potrzeb	Budżet gminy Fundusze UE
	3. Współfinansowanie pobytu dziecka skierowanego do pieczy zastępczej lub ośrodka preadopcyjnego.	Wypłacanie świadczeń	GOPS NGO	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Działania ciągłe w zależności od potrzeb	Budżet gminy
	4. Prowadzenie monitoringu i ewaluacji sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.	Zbieranie informacji Współpraca interdyscyplinarna instytucji pomocowych	GOPS OIK NGO Szkoły PPP Policja SĄD (kuratorzy)	Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia	Działania ciągłe w zależności od potrzeb	Budżet gminy Fundusze UE

Cel szcz.V.	Zadania	Sposób realizacji	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
Sprawnie działający system opieki nad dzieckiem i rodziną wymagającą wsparcia.	1. Budowanie sieci wsparcia instytucjonalnego oraz uzgadnianie procedur wspólnego postępowania na bazie istniejących zasobów ludzkich i instytucjonalnych.	Wypracowanie zasad skutecznej komunikacji i wymiany informacji, Wypracowanie roboczych procedur postępowania	GOPS GKRPA OIK NGO Szkoly PPP Policja SĄD (kuratorzy)	Liczba interwencji przeprowadzonych w partnerstwie	Działania ciągłe w zależności od potrzeb	Budżet gminy Budżety jednostek organizacyjnych Fundusze UE
	2. Podejmowanie współpracy interdyscyplinarnej ze służbami, instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz osiągnięcia celów pomocowych rodziny.	Utrzymywanie stałych roboczych kontaktów, Podział zadań i kompetencji w zakresie realizacji planów pracy z rodzinami	GOPS GKRPA OIK NGO Szkoly PPP Policja SĄD (kuratorzy)	Liczba spotkań roboczych	Działania ciągłe w zależności od potrzeb	Budżet gminy Budżety jednostek organizacyjnych Fundusze UE
	3. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i innych pracowników jednostek organizacyjnych zaangażowanych w realizację procesu pomagania rodzinom.	Kierowanie na szkolenia zawodowe Organizowanie dostępu do superwizji Uczestniczenie w konferencjach	GOPS gmina	Liczba szkoleń Liczba spotkań superwizyjnych	Działania ciągłe w zależności od potrzeb	Budżet Gminy Krajowy Fundusz Szkoleniowy Fundusze UE

7. Monitoring i ewaluacja:

Cele ewaluacji:

1. Ocena skuteczności oddziaływań podejmowanych przez instytucje pomocowe w związku z realizacją zadań własnych wpisujących się w proces wspieranie rodzin.

Ewaluacja będzie miała głównie funkcję formacyjną, jej wyniki służyć będą podejmowaniu decyzji przy wyborze najskuteczniejszych sposobów oddziaływania, przyczyniających się do wzrostu skuteczności w procesie wspierania rodzin z trudnościami w wypełnianiu swojej roli opiekuńczo-wychowawczej.

Obszary badawcze dla ewaluacji:

Metody i formy działań podejmowanych przez instytucje zaangażowane, zgodnie ze statutem, w ramach zadań własnych w proces wspierania rodziny w związku z realizacją *Gminnego Programu Wspierania Rodzin*

Okresy ewaluacji:

Przewiduje się przeprowadzanie ewaluacji cząstkowych na końcu każdego roku realizacji „Programu” w powiązaniu z okresami sprawozdawczości poszczególnych instytucji i harmonogramem monitoringu. Ewaluacja końcowa będzie przeprowadzona po zakończonym okresie realizacji „Programu”.

Metody ewaluacji:

- metody ilościowe: analizy statystyczne, analizy finansowe,
- metody jakościowe: analiza dokumentacji, sprawozdania merytoryczne.

Proces monitorowania będzie obejmować:

- badanie i analizowanie wskaźników dla poszczególnych celów „Programu”,
- określenie rodzaju danych i okresów ich gromadzenia,
- wyznaczenie jednostek i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników,
- koordynowanie procesu monitorowania i tworzenie sprawozdań.

8. Plan monitoringu i ewaluacji

Cel główny : Poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem oraz osiąganie przez nie samodzielności w zaspokajaniu potrzeb swoich członków.					
Przedmiot monitoringu i ewaluacji	Koordinator	Instytucje sprawozdające	wskaźnik realizacji	Okresy raportowania	Narzędzie monitoringu
Pytanie ewaluacyjne: Czy rodziny objęte wsparciem poprawiły swoje umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych?					
Cel szczegółowy I: Wzrost kompetencji rodzin w realizowaniu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	GOPS	GOPS, NGO, UG Partnerzy prywatni szkoły	Liczba dzieci w wieku do lat 3 korzystających z usług opiekuńczych żłobka Liczba dzieci w wieku do lat 3 korzystających z usług opiekuńczych przedszkola Liczba miejsc w placówkach Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych Liczba rodzin objętych wsparciem GOPS Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	Koniec roku budżetowego	dane statystyczne, sprawozdania roczne,
Pytanie ewaluacyjne: Czy zastosowane formy wsparcia przyczyniły się poprawy warunków funkcjonowania rodzin objętych wsparciem?					
Cel szczegółowy II: Wzrost świadomości rodziców w zakresie planowania i kształtowania warunków życia dla założonej przez siebie rodziny.	GOPS	Jednostki organizacyjne gmina w tym GOPS MRPiPS Samorząd województwa Powiat	Liczba rodzin objętych daną formą wsparcia Liczba godzin zajęć edukacyjnych Liczba dzieci objętych badaniami Liczba programów Liczba wydawnictw i artykułów	Koniec roku budżetowego	dane statystyczne, sprawozdania roczne
Pytanie ewaluacyjne: Czy zastosowane formy wsparcia przyczyniły się poprawy warunków funkcjonowania rodzin objętych wsparciem?					
Cel szczegółowy III: Łatwy dostęp do usług i świadczeń zapobiegających marginalizacji i degradacji społecznej rodzin.	GOPS	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna Szkoły GOPS NGO Punkty porad obywatelskich Zespół ds. orzekania o niepełnosprawności	Liczba rodzin objętych daną formą wsparcia	Koniec roku budżetowego	dane statystyczne, sprawozdania roczne

Pytanie ewaluacyjne: Czy podjęte działania przyczyniły się reintegracji rodzin zagrożonych lub objętych pieczą zastępczą?					
Cel szczegółowy IV: Wzrost skuteczności w działaniach służących integracji i reintegracji rodzin objętych systemem pieczy zastępczej	GOPS	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna Szkoły GOPS NGO Koordynator pieczy zastępczej Organizator pieczy zastępczej	Liczba rodzin objętych daną formą wsparcia Liczba pozyskanych rodzin do współpracy	Koniec roku budżetowego	dane statystyczne, sprawozdania roczne,
Pytanie ewaluacyjne: Czy poprawiła się skuteczność współpracujących służb i instytucji?					
Cel szczegółowy V: Sprawnie działający system opieki nad dzieckiem i rodziną wymagającą wsparcia.	GOPS	GOPS GKRPA OIK NGO Szkoły PPP Policja SĄD (kuratorzy) Koordynator pieczy zastępczej Organizator pieczy zastępczej	Liczba interwencji przeprowadzonych w partnerstwie Liczba spotkań roboczych Liczba szkoleń Liczba spotkań superwizyjnych	Koniec roku budżetowego	dane statystyczne, sprawozdania roczne